

Diluarea frumoasei deosebiri

Ian Paul și Andrew Bartlett · Traducere în limba germană: Hans-Jörg Ronsdorf · iunie 2022 · revizuit în octombrie 2026

Mai ales în SUA, dar și în spațiul anglo-saxon, discuția dacă femeile au voie să conducă și să învețe pe alții este din nou în plină desfășurare. Ca niște valuri care trec o dată la fiecare deceniu prin creștinătate, aici mai ales prin lumea evanghelică conservatoare. Totuși, argumentele așa-numiților complementariști (adeptii concepției că Dumnezeu le-a dat bărbaților și femeilor roluri diferite, iar conducerea le revine bărbaților: Piper, Grudem, Keller, Carson, MacArthur, Burk, DeYoung, Dever, Matthias Lohmann – în Germania nu puține biserici libere, inițiative și edituri ca E21, EBTC, KFG, adunări ale Fraților de orice orientare, editura 3L etc.), care cred că pot exclude femeile, cu temei biblic, de la învățătură și conducere, au fost toate cercetate și infirmate. Acest eseu se ocupă de un text care încearcă din nou să întemeieze această teză a rolului femeii subordonat ierarhic. Este o abordare ceva mai nouă, dar care greșește la fel de mult, așa cum arată această critică a lui Ian Paul și Andrew Bartlett.

Aceasta este o traducere de lucru cu ajutorul DeepL.com, nu o redare gata de tipar. Este vorba doar de o redare a sensului, ca să putem urmări argumentele și contraargumentele. De fapt, am găsit (pentru mine) câteva gânduri noi, care mă confirmă încă o dată în faptul că am renunțat cu totul la acest punct de vedere.

Hans-Jörg Ronsdorf, 28 iunie 2022, Augsburg

M-am asociat cu Andrew Bartlett QC, autorul cărții ***Men and Women in Christ: Fresh Light from the Biblical Texts*** (IVP, 2019), ca să prezentăm o critică biblică a lucrării „**Beautiful Difference: The Complementarity of Male and Female**” de Andrew Wilson, vorbitor și teolog la Newfrontiers. Datele complete despre autorii și susținătorii acestei critici le găsiți la sfârșitul textului.

Apărarea complementarismului de către Wilson

Complementarismul¹ se află în criză.

În 1991 a apărut importanta lucrare complementară *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*, editată de John Piper și Wayne Grudem. Dar în 2020 a apărut „*Recovering From Biblical Manhood and Womanhood*”. Titlul lasă deja să se ghicească conținutul. Autoarea, Aimee Byrd, este o teologă care scrie din interiorul unei confesiuni reformate din SUA care nu admite femei conducătoare în bisericile ei.

Cartea lui Byrd a fost recenzată de Denny Burk, un complementarist de frunte din America de Nord. El recunoaște deschis că există o generație care „vrea să iasă din complementarism”. El avertizează: „Există o generație care caută o ieșire, iar Byrd i-o oferă.” Publicul ei „este gata de plecare și caută doar un pretext cât de cât inteligent ca s-o facă.”²

Terran Williams este pastor într-o biserică mare din Africa de Sud, legată de complementarism. I s-a cerut să elaboreze și să scrie o apărare mai bună a poziției lor. Când a verificat temeinic acest punct de vedere, a constatat că nu-l putea apăra cu Biblia.³

Mulți părăsesc într-adevăr complementarismul. Femeile își găsesc libertatea deplină în Hristos. Bărbații le văd pe femei cu ochi noi, ca adevăratele lor tovarășe de luptă.

Dar **Andrew Wilson** a pornit la drum ca să oprească pierderile. El este pastor cu slujba învățături și prezbiter într-o biserică din sud-estul Londrei, care face parte din familia bisericilor Newfrontiers. Îl respectăm ca pe un frate în Hristos cu inimă bună și bine intenționat. Este cunoscut pe bună dreptate ca autor inteligent și chibzuit.⁴ ***Este poate teologul european de frunte al complementarismului.***

Wilson critică pe bună dreptate unele aspecte ale acestei abordări. El recunoaște că această abordare le-a umilit pe surorile noastre, că a citit în Noul Testament America de după război, că a apărât concepții neortodoxe despre Trinitate și că i-a respins pe nedrept, ca liberali teologici, pe cei care au altă părere. Cu toate acestea, el vrea să rămână pe linie și susține că numai bărbații trebuie să conducă în familie și în biserici.

El este conștient că mulți creștini care își trag credința din Biblie nu sunt convinși de argumentele obișnuite în favoarea complementarismului. ***De aceea a încercat să facă mai bine. Vrea să redenumescă complementarismul „complementaritate”. Și vrea să-l așeze pe o temelie biblică mai largă.*** A făcut aceasta într-un eseu influent: „Beautiful Difference: The Complementarity of Male and Female” (Complementaritatea dintre bărbat și femeie).⁵ Deși se ocupă și de conducerea bărbatului în familie, argumentația lui vizează în principal apărarea conducerii exclusiv masculine în biserică (prezbiteri bărbați).

Articolul este atrăgător și frumos scris – și, într-adevăr, se găsesc în el câteva adevăruri importante, cu care suntem de acord.⁶ ***Dar oferă el cu adevărat argumente biblice temeinice pentru limitarea conducerii bisericii la bărbați? Noi credem că nu.*** Contrar scopului său, învățătura lui Wilson afectează de fapt frumoasa deosebire dintre bărbați și femei. Ea rămâne în urma complementarității (completării reciproce) depline. În timp ce pe bărbați nu-i îngrădește, pe femei le îngrădește într-un fel pe care Dumnezeu nu-l vrea. Vă rugăm să citiți mai departe ca să aflați unde greșește această concepție.⁷

Argumentația lui Wilson

Începem cu un rezumat al argumentației lui Wilson. El se abate de la abordarea des folosită a dovezilor din texte izolate. În schimb, încearcă să urmeze o abordare a Bibliei în ansamblul ei. Punctele lui principale sunt:

1. Complementaritatea este pusă în creația lui Dumnezeu, inclusiv în bărbați și femei.
2. Bărbații și femeile sunt creați ca să fie diferiți. Însușirile lor sunt cele la care ar trebui să ne așteptăm pornind de la Geneza 1-4, unde bărbatul (în ebraică asemănător cu cuvântul pentru „pământ”) a primit sarcina să păzească grădina împotriva atacurilor, iar femeia, Eva (asemănător cu cuvântul pentru „viață”), a fost numită mama tuturor celor vii.
3. Complementaritatea dintre bărbat și femeie se exprimă în căsnicie, în familie și la locul de muncă. Potrivit lui 1 Timotei 5:1-2, ar trebui să ne purtăm cu femeile mai în vârstă anume ca și cu niște mame, cu bărbații mai în vârstă anume ca și cu niște tați, cu femeile mai tinere ca și cu niște surori etc., nu ca și cu niște entități neutre din punctul de vedere al sexului sau ca și cu niște muncitori asexuați, atomizați.
4. Esențial este că numai bărbații trebuie să fie prezbiteri în biserică, pentru că (a) sarcina prezbiterilor este să păzească și să ocrotească biserica, ca păstori ai turmei, și (b) în fiecare etapă a

istoriei biblice bărbații sunt cei care au sarcina de a păzi și de a ocroti poporul lui Dumnezeu:

În sprijinul lui (a) el trimite la Faptele apostolilor 14:22-23; 20:17-38; Tit 1:5-9; 1 Petru 5:1-4. În sprijinul lui (b) trimite la șapte teme, care cuprind șase exemple și un pasaj de învățătură. Exemplele sunt: Adam, patriarhii, preoții leviți, monarhia israelită, cei doisprezece apostoli și trăsăturile noului Ierusalim, cu care se încheie Biblia. Învățătura este lista lui Pavel cu cerințele pentru prezbiterii bisericii.

5. Deși femeile joacă un rol mare în istoria biblică, ele slujesc ca femei într-un fel care îl completează pe cel al bărbaților. Ca femei, ele pot face tot felul de lucruri pe care bărbații nu le pot face sau nu le fac.
6. Biserica trebuie privită ca o familie. A contesta că femeile pot fi prezbiteri este deci totuna cu a contesta că femeile pot fi tați și bărbații mame.

Lăudăm încercarea lui Wilson de a urma o abordare a Bibliei în ansamblul ei. Dar argumentația lui are vădit defecte: este greșită în privința istoriei biblice, este în contradicție cu teologia biblică și este nesolidă în exegeza ei biblică. Vom examina pe rând fiecare dintre aceste puncte.

Istoria biblică

Potrivit lui Wilson, în fiecare etapă a istoriei biblice bărbații sunt cei care au sarcina de a păzi și de a ocroti poporul lui Dumnezeu. Prin aceasta el vrea să spună că numai bărbații, și nu femeile, sunt chemați de Dumnezeu să păzească și să ocrotească poporul lui Dumnezeu.

Dar acest lucru pur și simplu nu este adevărat. Contraexemple importante îi infirmă afirmația:

- Pe cine rănduiește Dumnezeu, la ieșirea lui Israel din Egipt, să conducă poporul în siguranță prin pustie, în afară de Moise? Pe fratele și pe sora lui Moise – Aaron și Maria (Miriam). Vezi Exodul 15:20-21; Numeri 12:1-2; Mica 6:4.
- În vremea „judecătorilor”, Dumnezeu o pune pe Debora să conducă și să elibereze poporul lui Israel, judecând neînțelegerile, prorocind și călăuzind poporul în luptă (Judecători 2:16-19; 4-5).
- În vremea împăratului Iosia, Dumnezeu o cheamă pe Hulda ca prorociță să-i călăuzească pe împărat și pe popor și să aducă o trezire (2 Împărați 22:11–23:3).⁸
- În Noul Testament, Priscila ocrotește biserica abia născută din Efes de o învățătură insuficientă (Faptele apostolilor 18:18-28). Felul în care Luca spune povestea lasă să se înțeleagă că el vede în aceasta o rânduială divină.⁹ Ea și-a riscat și gâtul ca să-i salveze viața lui Pavel (Romani 16:4).¹⁰
- Iunia, care a fost închisă împreună cu Pavel, a fost chemată de Dumnezeu să fie apostol (Romani 16:7). Apostolia ei era de același fel ca a lui Apolo și Barnaba, evangheliștii itineranți și întemeietorii de biserici.¹¹ Învățătura unui apostol contribuie la păstrarea și ocrotirea bisericii.

Chiar și unele dintre exemplele alese de Wilson nu arată că bărbații sunt chemați exclusiv de Dumnezeu să ocrotească poporul lui Dumnezeu.

În primul rând: Adam. Wilson spune că el a fost pus în grădină „ca să slujească și s-o păzească” (Geneza 2:15). Pornim de la premisa că traducerea lui, „a sluji și a păzi”, este corectă, chiar dacă este vorba de o interpretare minoritară a textului ebraic.¹² Totuși:

1. Geneza 2 nu spune că paza grădinii era numai sarcina lui Adam. Dimpotrivă, femeia trebuia să fie ajutorul lui sau „o tovarășă potrivită pentru el” în această sarcină (Geneza 2:18; cf. 1:28).

2. În limbajul biblic, cuvântul pentru „ajutor” ('ēzer), aplicat femeii, pare să aibă o conotație de „ocrotitor” sau „eliberator”. La orice altă folosire a cuvântului, contextul arată că activitatea de ajutorare este ocrotire sau eliberare, adesea ajutorul lui Dumnezeu pentru Israel.¹³

3. Paza grădinii nu este paza poporului lui Dumnezeu.¹⁴

În al doilea rând, patriarhii. Wilson nu numește niciun loc din Scriptură în care Dumnezeu să le dea tuturor patriarhilor sarcina de a ocroti poporul lui Dumnezeu. Dacă el crede că se poate sprijini pe faptul că unii dintre ei au făcut uneori acest lucru în practică, atunci putem aduce și noi exemple de femei care ocrotesc poporul lui Dumnezeu:

Abigail îi salvează pe soțul ei și pe bărbații din casa lui de o moarte violentă (1 Samuel 25).

Rahav îi ocrotește pe bărbații trimiși ca iscoade (Iosua 2).

O femeie fără nume salvează poporul din Tebeț de la a fi ars (Judecători 9:50-57). Ea este un exemplu deosebit de interesant. Face o faptă de forță (ridică o piatră de moară) într-un act de război defensiv (îl rănește de moarte pe împăratul Abimelec, care asedia cetatea) ca parte a planului lui Dumnezeu de a birui răul (versetul 56). Dar, pentru că nu era acceptabil social ca Abimelec să fie ucis de o femeie, el îi poruncește purtătorului său de arme să-și scoată sabia și să-l omoare. Aceasta ilustrează felul în care rânduirea unei femei de către Dumnezeu pentru ocrotire sau conducere, ca să-și împlinească planurile, încalcă normele sociale patriarhale ale culturii.

Femeia înțeleaptă din Abel-Bet-Maaca îi ocrotește pe bărbații și femeile din cetatea ei de o armată năvălitoare (2 Samuel 20).

Estera îi salvează pe iudei de un masacru (Estera 2:19 – 9:19).

Femeia tare din Proverbe 31:10-31 își ocrotește propria familie și casa, dar și pe săraci și pe cei nevoiași. Ea este descrisă ca un ideal, dar aceasta presupune că însușirile descrise se găsesc la femei reale, chiar dacă nu toate la o singură persoană.¹⁵

În al treilea rând: noul Ierusalim. Wilson scrie:

Biblia se încheie cu o cetate feminină – din care face parte tot poporul lui Dumnezeu, indiferent de ce sex suntem – care este salvată de un Răscumpărător masculin și în cele din urmă se căsătorește cu El, iar zidurile cetății și temeliiile ei poartă numele unor apostoli bărbați și ale unor patriarhi bărbați.

Nu este clar de ce vede Wilson în noul Ierusalim o dovadă pentru teza lui. În vedenia lui Ioan nu este vorba de patriarhi sau de apostoli bărbați care ocrotesc poporul lui Dumnezeu:

- În Apocalipsa 21:12, porțile (nu zidurile) poartă scrise numele celor douăsprezece seminții ale fiilor lui Israel. Porțile sunt intrări. Aceste nume arată cine are voie să intre, și anume tot poporul lui Dumnezeu (vezi Ezechiel 48:30-35; Apocalipsa 7:4, 9). Porțile nu sunt acolo pentru ocrotire: ele nu sunt niciodată închise (21:25).
- În Apocalipsa 21:14, zidul cetății are douăsprezece temelii, pe care stau „cele douăsprezece nume ale celor doisprezece apostoli ai Mielului”. Denumirea „apostolii Mielului” trimite la întemeierea Bisericii prin mesajul apostolic despre Isus ca Acela care „ne-a spălat de păcatele noastre cu sângele Său” (Apocalipsa 1:5). Aici nu este vorba de ocrotire.¹⁶

Dumnezeu le-a poruncit femeilor să stăpânească împreună cu bărbații (Geneza 1:28) și, după cum se pare, să ocrotească împreună cu bărbații (Geneza 2:18). Chiar și după urmarea negativă a neascultării omului în Geneza 3 („el va stăpâni peste tine” – 3:16), ne-am putea aștepta deci să găsim în istoria biblică unele dovezi ale acestui comportament de stăpânire și ocrotire. Și exact asta găsim. Vezi exemplele de mai sus, de la Maria (Miriam) până la femeia tare din Proverbe 31.

Teologia biblică

Ca să înțelegem corect Biblia, trebuie să avem înaintea ochilor concepția Noului Testament despre două veacuri opuse.

Există veacul de acum, cel rău, din care ne-a salvat Isus, și există veacul viitor, pe care l-a inaugurat Isus. Veacul viitor va deveni pe deplin realitate la învierea viitoare și la restaurarea tuturor lucrurilor în noua creație. Între timp trăim în suprapunerea veacurilor, în „acum, dar încă nu”. Acest fir de gândire se vede limpede în numeroase locuri din Sfânta Scriptură.¹⁷

Împlinirea veacului viitor nu este o întoarcere în Eden, ci un viitor nou și diferit, simbolizat printr-o cetate, și nu printr-o grădină (Apocalipsa 21:1 – 22:5). Astfel, la înviere, spre deosebire de Geneza 2:24, oamenii nici nu se vor însura, nici nu se vor mărita (Matei 22:30). Înmulțirea nu va mai fi necesară. Noua creație va fi locuită de o mare mulțime, pe care nimeni n-o poate număra, din orice seminție, neam, popor și limbă (Apocalipsa 7:9; 19:6-7).

Firește, Wilson știe toate acestea. Chiar la începutul articolului său scrie cu privire la noua creație:

Nu este surprinzător că desființarea deosebirii dintre cer și pământ este legată de desființarea deosebirii dintre bărbat și femeie.

Dar, pe măsură ce își dezvoltă argumentația, cadrul biblic este uitat. ***El argumentează ca și cum n-ar exista nicio deosebire esențială între prima creație și noua creație sau între vechiul și noul legământ. El spune pe bună dreptate: „Creștinii sunt chemați să exprime complementaritatea dintre bărbat și femeie în acest veac”, dar nu are grijă să observe cum este nuanțată această chemare de chemarea explicită de a exprima, în viața aceasta de acum, viața nouă a veacului viitor.***

Neputința lui de a gândi într-un fel credincios contextului Noului Testament se vede limpede în observațiile sale despre preoții leviți:

Preoții leviți, cărora le este încredințată ocrotirea Locului sfânt și astfel a întregului popor al lui Israel, sunt toți bărbați, și anume bărbați ai violenței – își petrec ziua ucigând animale și sunt consacrați pentru întâia oară slujbei preoțești pentru că au avut destulă râvnă pentru Iahve ca să-i ucidă pe concetățenii lor israeliți (Exodul 32:25-29).

Aceasta se spune ca să susțină prezbiteri bărbați pentru biserici! ***Dar aceasta este la o lume distanță de viața Noului Legământ.*** Noi urmăm un Mântuitor care ne învață să ne lăsăm armele jos, să ne iubim vrăjmașii, să ne rugăm pentru cei ce ne prigonesc, să întoarcem și celălalt obraz, să nu lovim înapoi, să biruim răul prin bine, să-i îndreptăm cu blândețe pe cei potrivnici și să-i întoarcem pe păcătoși de la rătăcire.¹⁸ În Noul Testament niciun credincios nu este chemat să folosească, în calitate de credincios, violența împotriva altora.¹⁹ Armele cu care ne luptăm sunt duhovnicești, nu armele lumii (2 Corinteni 10:3-5). „Slujba preoțească” a lui Pavel nu constă în a ucide, ci în a vesti vestea bună a lui Dumnezeu despre viață (Romani 15:16). Toți urmașii lui Isus, atât bărbați, cât și femei, sunt chemați să

se înarmeze cu arme duhovnicești pentru lupta duhovnicească, care nu este împotriva cărnii și sângelui (Efeseni 6:10-18).²⁰

Privită în contextul teologiei biblice, semnificația preoției levitice este în opoziție directă cu concluzia lui Wilson. Preoția Vechiului Legământ era o anticipare a slujbei lui Isus Hristos, Marele nostru Preot, în care toți credincioșii devin preoți, bărbați la fel ca femeile (Evrei 2:10; 1 Petru 2:9; Apocalipsa 1:6; 5:10). Dacă preoția levitică este privită ca o lecție pentru conducerea și ocrotirea poporului lui Dumnezeu, atunci lecția este că sub noul legământ atât bărbații, cât și femeile sunt chemați la aceste sarcini.²¹

Argumentul lui Wilson pornind de la prima creație este aici pur și simplu irelevant. Nu trebuie să discutăm în ce măsură bărbații sunt „construiți” altfel decât femeile ca să înțelegem slujirea creștină. Fără îndoială, bărbații au în general o forță musculară mai mare decât femeile.²² ***Dar însușirile trupesti, precum forța musculară, nu sunt o calificare pentru conducerea unei biserici.*** A fi prezbiter cere trăsături de caracter duhovnicești și daruri prin care să promovezi, să hrănești și să ocrotești viața nouă în Hristos.

Acest cadru de gândire (vechiul legământ/noul legământ, veacul de acum/veacul viitor, prima creație/noua creație) este cel care îi dă lui Pavel libertatea să contrazică direct Geneza 1:27 („parte bărbătească și parte femeiască”) în Galateni 3:28 („nu mai este nici parte bărbătească, nici parte femeiască”). În epistola sa, el are înaintea ochilor contrastul dintre prima creație, afectată de neascultare, și noua creație, începută prin Isus Hristos (Galateni 1:4; 6:15). În noua creație în Hristos, bărbatul și femeia nu mai au aceeași semnificație ca înainte. Așa cum desființarea deosebirii dintre iudei și neamuri în Hristos (deși ea continua să existe fizic) a avut urmări pentru purtarea în noua familie a lui Dumnezeu (vezi Galateni 2:11-21; 6:15-16), tot așa și desființarea deosebirii dintre bărbat și femeie în Hristos (deși ea continua să existe fizic) a avut urmări pentru purtare: femeile au devenit împreună-lucrătoare depline la Evanghelie.

În Hristos a început o vreme nouă. Ea s-a vestit dinainte în lucrarea lui Isus și a fost inaugurată în mod decisiv prin biruința asupra morții la cruce și prin învierea lui Isus la o viață nouă, în care nu va mai muri niciodată. Această viață nouă este împărtășită celor care Îl urmează prin darul Duhului Sfânt. De aceea, în ziua Rusaliilor, Petru citează prorocia lui Ioel despre veacul viitor (Faptele apostolilor 2:17-18):

„Și va fi în zilele de pe urmă, zice Dumnezeu, că voi turna din Duhul Meu peste orice făptură; fiii voștri și fiicele voastre vor proroci, tinerii voștri vor avea vedenii și bătrânii voștri vor visa vise. Ba chiar și peste robii Mei și peste roabele Mele voi turna din Duhul Meu în zilele acelea, și vor proroci.”

În viața nouă a Duhului, vechile deosebiri sociale nu mai sunt luate în seamă. Duhul este dat tuturor. Cum a spus Isus: „În proroci este scris că toți vor fi învățați de Dumnezeu” (Ioan 6:45, cu trimitere la Isaia 54:13; vezi și Ieremia 31:31-34).

Darurile duhovnicești – și cele pentru conducere și învățătură – sunt legate de începutul veacului Împărăției lui Dumnezeu prin Duhul și de aceea sunt date fără deosebire de sex:

- În Faptele apostolilor 2, femeile trebuie să prorocască (versetele 17-18), și este limpede că femeile făceau de fapt parte din grupul celor 120 care au primit Duhul. A proroci este o formă de conducere.
- În Romani 12:3-8, printre darurile împărțite „fiecăruia” se numără prorocia, învățătura și conducerea.

- În 1 Corinteni 12, printre darurile împărțite „fiecăruia” (versetul 7) se numără cuvântul de înțelepciune (versetul 8), apostolii, prorocii și învățătorii (versetul 28).²³ Este aici foarte izbitor că Duhul „dă fiecăruia în parte cum voiește”, fără să se sugereze vreo deosebire între sexe.
- În Efeseni 4:11 nu există niciun indiciu al vreunei deosebiri de sex între apostoli, proroci, evangheliști, păstori și învățători (observați și prorociile din 1 Corinteni 11, pe Priscila care învață pe alții în Faptele apostolilor 18 și pe împreună-lucrătoarele lui Pavel din Romani 16).
- În Coloseni 3:16, cei care ocrotesc biserica prin sfătuire și învățătură pot fi bărbați sau femei.
- În 1 Petru 4:10-11, „fiecare” are voie să vestească „cuvintele lui Dumnezeu”.

Dacă citim Biblia fără ochelari complementari, aceste învățături confirmă lecția înlocuirii preoției levitice prin preoția tuturor credincioșilor în Hristos. ***Dacă Petru și Pavel sunt de părere că conducerea bisericii este rezervată numai bărbaților, de ce se adresează atunci învățăturile lor despre darurile de conducere atât bărbaților, cât și femeilor, fără să facă limpede această restricție? Învățăturile despre darurile duhovnicești arată că, în ce privește conducerea bisericii, sub noul legământ nu există nicio deosebire între bărbați și femei.***

Aceasta nu este contrazisă nici de faptul că Isus i-a ales pe cei doisprezece apostoli ca apostoli întemeietori ai noii Sale mișcări. Da, ei erau toți iudei, liberi și bărbați. ***Dar El i-a numit într-o vreme de tranziție, înainte de inaugurarea noului legământ.*** După modelul celor doisprezece patriarhi, ei simbolizau restaurarea poporului lui Dumnezeu ca urmași ai lui Isus.

Este necontestat că, după Rusalii, în veacul Duhului, conducătorii bisericii de mai târziu puteau fi dintre neamuri sau sclavi. Faptul că cei Doisprezece erau iudei și liberi nu este un argument împotriva unor asemenea conducători. Tot așa, faptul că cei doisprezece apostoli erau bărbați nu este un argument împotriva posibilității ca unii conducători de mai târziu să fie femei.

Exegeza biblică

Ne îndreptăm acum spre teza lui Wilson că sarcina prezbiterilor este să păzească și să ocrotească biserica, ca păstori ai turmei, precum și spre interpretarea pe care o dă el listei lui Pavel cu cerințele pentru prezbiterii bisericii. Wilson este de părere că amândouă prescriu ca prezbiterii să fie numai bărbați.

Suntem de acord că, potrivit Noului Testament, una dintre sarcinile prezbiterilor este să păzească și să ocrotească biserica, ca păstori ai turmei. ***Dar nici metafora „păstorilor”, nici natura sarcinii lor nu arată că prezbiterii trebuie să fie bărbați.***

În Biblie, păstoriile nu sunt doar bărbați, ci și femei (Geneza 29:9; Exodul 2:16-17), așa încât această metaforă nu implică o cerință legată de sex.

Cât despre natura sarcinii, suntem de acord că mai mulți bărbați decât femei sunt potriviți pentru lupta fizică. Când lupi fizici atacă o turmă fizică, păstoriile bărbați sunt poate mai potriviți decât păstorile. Dar aceasta nu are nicio relevanță pentru sarcina prezbiterilor bisericii, care cere trăsături de caracter duhovnicești și daruri comune bărbaților și femeilor.

Acest lucru devine foarte limpede când ne uităm la cerințele pentru prezbiterii bisericii numite de Pavel.²⁴

În 1 Timotei, Pavel își exprimă îngrijorarea față de anumiți conducători necalificați (1:7), care învață lucruri greșite (1:3) și al căror sex nu îl precizează (1:3, grecește *tisin*, de la *tis* – cineva, oricine). Imediat după ce le menționează pe femei în 1 Timotei 2:15, Pavel se îndreaptă spre cerințele pentru conducători și începe cu o introducere neutră din punctul de vedere al sexului: „dacă cineva (*tis*) dorește să devină episcop (supraveghetor) ...” (3:1).

Cu o singură excepție aparentă, toate comportamentele și criteriile pe care Pavel le înșiră apoi se pot potrivi și femeilor. Fie instinctiv, fie intenționat, Pavel subliniază mesajul că femeile pot avea calificările necesare pentru slujba de prezbiter. El face aceasta folosind aceleași cuvinte grecești sau cuvinte asemănătoare și aceleași idei când scrie despre femei în alte locuri din 1 Timotei și Tit. Parcurgem lista din 1 Timotei:

- Slujba de prezbiter este un lucru bun (3:1); Pavel așteaptă de la femei să facă un lucru bun (5:10).
- Prezbiterii trebuie să fie fără prihană (3:2); Pavel așteaptă de la femei să fie fără vină (5:7).
- Prezbiterii trebuie să fie cumpătați (3:2); Pavel așteaptă de la femei să fie cumpătate (3:11).
- Prezbiterii trebuie să fie stăpâni pe sine (3:2); de la femei Pavel așteaptă să fie stăpâne pe sine (2:9, 15).
- Prezbiterii trebuie să fie cuviincioși (3:2); de la femei Pavel așteaptă să fie cuviincioase (2:9).
- Prezbiterii trebuie să fie primitori de oaspeți (3:2); de la femei Pavel așteaptă să fie primitoare de oaspeți (5:10).
- Prezbiterii trebuie să fie în stare să învețe pe alții (3:2); de la femei Pavel așteaptă să fie învățătoare de bine (Tit 2:3).
- Prezbiterii nu trebuie să fie bețivi (3:3); de la femei Pavel așteaptă să nu fie băutoare (Tit 2:3).
- Prezbiterii nu trebuie să fie iubitori de bani (3:3); de la femei Pavel așteaptă să nu se împodobească cu aur, cu mărgăritare și cu haine scumpe (2:9).
- Prezbiterii trebuie să-și cârmuiască bine casele (3:4); Pavel așteaptă de la femei să-și cârmuiască casele (cu un cuvânt care este un compus al termenului puternic *despoteō*) (5:14).
- Prezbiterii trebuie să-și țină copiii în ascultare, cu toată cuviința (3:4); Pavel așteaptă de la femei să dea dovadă de cuviință (3:11).
- Prezbiterii nu trebuie să fie întorși de curând la Dumnezeu, ca să nu cadă în osânda celui mândru (3:6); Pavel așteaptă de la femei să fie smerite și să nu cadă sub osândă (5:10, 12).
- Prezbiterii trebuie să aibă o bună mărturie din partea celor din afară (3:7); de la femei Pavel așteaptă să aibă o bună mărturie din partea altora (5:7, 10).

Pavel mai numește încă o serie de însușiri: blând, nu bătaș (cf. 1:13!) și nu certăreț (3:3). Este incontestabil că aceste însușiri se găsesc și la femei. Pavel a înșirat deci cel puțin șaisprezece însușiri sau comportamente care pot apărea cu siguranță atât la bărbați, cât și la femei. El pare să pornească de la ideea că femeile pot îndeplini aceste cerințe.

Considerațiile lui Pavel sunt în armonie și cu alte observații pe care le face despre îngrijirea poporului lui Dumnezeu și care cuprind imagini feminine. El descrie slujirea sa și pe cea a lui Silvan și Timotei printre tesaloniceni ca fiind blândă ca un copil, ca o mamă care alăptează și își îngrijește copiii (1 Tesaloniceni 2:7). În slujirea sa față de galateni, el se vede, într-una dintre cele mai uimitoare metafore ale Noului Testament, ca o femeie însărcinată care aduce pe lume un copil (Galateni 4:19).

Toate acestea sunt departe de ideea lui Wilson că cerințele pentru prezbiteri prevăd o sarcină de ocrotire tipic masculină și că se adresează exclusiv bărbaților. Textele arată în mod constant că aceasta nu corespunde gândirii lui Pavel.

Singura excepție aparentă din lista cerințelor este că un prezbiter trebuie să fie mias gunaikos andra – literal: un „bărbat al unei singure femei” (3:2). Această expresie se referă la conformitatea cu standardul creștin al eticii sexuale – nu promiscuu și nu poligam. **Din cauza contextului și a felului în care funcționează limba greacă, această expresie trebuie înțeleasă aici în mod general, adică este valabilă atât pentru bărbați, cât și pentru femei. (Când un autor grec vrea să se refere atât la bărbați, cât și la femei, este obișnuit să folosească un substantiv corespunzător pentru bărbați.)**²⁵

Formularea neutră din punctul de vedere al sexului a cerințelor lui Pavel pentru prezbiteri îi poate surprinde pe cititorii familiarizați cu versiunile englezești ale lui 1 Timotei 3, în care se folosesc în mod tradițional numeroase pronume și adjective masculine care nu apar în greaca lui Pavel. **Totuși învățați complementari de seamă, cu înaltă calificare, precum Douglas Moo și Tom Schreiner, sunt de acord că formularea listei de cerințe nu le exclude pe femei.**²⁶ **Chiar și John Piper și Wayne Grudem par să accepte acest lucru.**²⁷

Deși numim de obicei lista lui Pavel „cerințe”, ea este înțeleasă pe bună dreptate de aproape toți învățații și autoritățile bisericești mai degrabă ca o îndrumare decât ca o prescripție. Nu este vorba de un regulament bisericesc cu o definiție juridică a cerințelor pentru slujba de prezbiter; este un sfat într-o scrisoare către un colaborator apropiat. Nu cunoaștem nicio grupare bisericească mai mare care să ceară ca prezbiterii să fie căsătoriți (citirea literală a versetului 2) sau să aibă cel puțin doi copii (versetul 4). Dacă ar fi fost gândită ca prescripție, nici Pavel însuși și nici chiar Păstorul cel Mare, Domnul Isus, n-ar putea fi luați în considerare ca prezbiteri ai bisericii.

Care sunt deci motivele lui Wilson pentru a interpreta lista în așa fel încât slujba de prezbiter să fie limitată la bărbați? El aduce șapte puncte.

În primul rând, spune că despre prezbiteri „se presupune că sunt bărbați”. Dacă vrea să spună că Pavel pornește de la ideea că mulți prezbiteri vor fi bărbați, suntem de acord cu el. Dar dacă vrea să spună că Pavel pornește de la ideea că prezbiterii vor fi numai bărbați, atunci credem că se înșală. **În listă nu există o asemenea presupunere, pentru că nu există niciun motiv temeinic pentru a citi mias gunaikos andra ca referindu-se numai la bărbați.** Dar chiar dacă primul punct al lui Wilson ar fi corect, poziția lui nu este confirmată prin aceasta, căci o presupunere dintre multe nu este o condiție.

În al doilea rând, spune că un prezbiter trebuie să fie „soțul unei singure soții”. Aceasta este o aluzie la expresia mias gunaikos andra. Wilson nu explică de ce consideră nepotrivit, în context, să înțelegem acest termen în mod generic. **Poziția lui Wilson se ciocnește de faptul că Pavel (1) își introduce lista într-un mod neutru din punctul de vedere al sexului, (2) înșiră șaptesprezece însușiri sau comportamente, dintre care șaisprezece (în concepția lui Pavel) se găsesc cu siguranță la femei, și (3) îl exprimă pe al șaptesprezecelea într-un fel care poate fi citit neutru din punctul de vedere al sexului (datorită structurii limbii grecești), dar totuși (4) ar intenționa ca al șaptesprezecelea să fie înțeles ca o cerință prescriptivă că prezbiterii trebuie să fie bărbați. Aceasta nu este credibil.**

Aceasta contrazice și înțelegerea că lista este mai degrabă orientativă decât prescriptivă. Concepția lui Wilson implică faptul că cei care i-au permis lui John Stott să slujească bisericii ca pastor au fost neascultători de Cuvântul lui Dumnezeu, pentru că Stott nu era căsătorit.

În al treilea rând, spune Wilson:

Biserica este o familie care are și are mare nevoie atât de tați, cât și de mame (de exemplu, 5:1-2), iar acesta este un indiciu puternic că Pavel îi vede pe episcopi ca pe niște tați.

Dar logica acestei argumentații este greu de înțeles. Dacă Biserica este o familie care are nevoie atât de tați, cât și de mame, aceasta ar însemna că atât bărbații, cât și femeile ar trebui să fie prezbiteri.

În al patrulea rând, el consideră că cerința de a-și cârmui bine casa și de a-și ține copiii în ascultare (3:4) este „un indiciu puternic” că Pavel îi vede pe prezbiteri ca bărbați. Dar, pentru că femeile conduc case și cresc copii,²⁸ temeiul convingerii lui Wilson nu se vede.

În al cincilea rând, argumentează cu cerința de a fi în stare să învețe pe alții (3:2):

Pavel tocmai le-a interzis femeilor acest lucru (2:12; faptul că există numeroase discuții despre ce a vrut să spună exact prin aceasta nu trebuie să ne împiedice să vedem legătura evidentă).

Numeroasele dezbateri ridică însă întrebări serioase, care nu pot fi înlăturate atât de ușor. Învățații necomplementari înțeleg 2:12 ca interzicând învățătura falsă din partea anumitor femei. Există dificultăți reale în traducerile și interpretările complementare ale lui 1 Timotei 2:12, între altele:

Fiindcă epistola lui Pavel urmărește să combată învățătura falsă (de la 1:3 încolo), de ce citim 2:12 ca interdicție a învățăturii corecte din partea femeilor, și nu ca interdicție a învățăturii false din partea femeilor?

Dacă Pavel vrea să stabilească o regulă generală, de ce spune atunci ouk epitrepō – „nu îngădui”? Nicăieri în Biblie nu există vreun exemplu în care această expresie să fie folosită pentru a stabili o regulă generală.

Dacă în 2:12 Pavel are în vedere folosirea autorității pastorale legitime în biserică, de ce folosește atunci verbul authenteō în loc de unul dintre cuvintele obișnuite pentru exercitarea autorității?

Complementariștii traduc authenteō prin „a avea autoritate” sau „a exercita autoritate”, dar nu pot aduce niciun singur exemplu clar al acestui sens dinaintea vremii lui Pavel, din vremea lui Pavel sau până la aproximativ 300 de ani mai târziu.²⁹

Argumentul lui Wilson cu privire la învățătură greșește însă ținta chiar și într-o citire complementară, pentru că Pavel arată limpede în 5:17 că nu toți prezbiterii învață pe alții.³⁰

În al șaselea rând, el trimite la 3:11, unde, în mijlocul cerințelor pentru diaconi, care încep în 3:8 și continuă în 3:12, sunt menționate în mod explicit femei. Pe baza lui 3:11, Wilson consideră „aproape imposibil” ca Pavel să fi avut în vedere femei ca prezbiteri. Dar prin aceasta exagerează. Comentatorii nu sunt siguri de intenția lui 3:11. Traducerile englezești nu sunt de acord dacă Pavel vorbește în 3:11 despre „femei”, despre „soțiile diaconilor” sau despre „diaconițe”. Comentatorii au propus cinci interpretări diferite.

O citire simplă este că Pavel vorbește în 2:15 despre femei și apoi își începe lista cerințelor pentru prezbiteri cu o introducere neutră din punctul de vedere al sexului (3:1), așa încât cititorilor le este deja limpede că prima listă este gândită atât pentru bărbați, cât și pentru femei. Dar lista pentru diaconi începe direct cu termenul masculin „diakonus”, așa încât, în timp ce dictează, el își dă seama că trebuie să dea un semnal ca să arate dacă are în vedere doar bărbați sau și femei. Acest semnal îl dă în 3:11: vorbește atât despre diaconițe, cât și despre diaconi. Andrew Bartlett preferă această citire

simplă. Terran Williams preferă alte interpretări, care de asemenea nu se împacă cu concepția lui Wilson.³¹

Pe lângă aceasta, am văzut deja că Wilson nu a ținut seama de limbajul general al listei cerințelor pentru prezbiteri, cu însușirile și comportamentele ei potrivite pentru femei. De aceea, judecata lui Wilson asupra semnificației lui 3:11 are o greutate mică. ***Și dacă Pavel vrea cu adevărat să stabilească pentru toate bisericile regula că numai bărbații pot fi prezbiteri, de ce nu o spune nicăieri atât de limpede și fără echivoc? De ce îi lasă pe cititorii săi să tragă concluzii nesigure despre prezbiteri dintr-un pasaj despre diaconi?***

În al șaptelea rând: Wilson constată:

Chiar și interpretii egalitari sunt adesea de acord că aceste cerințe „îl prezintă pe episcop ca soț și tată” (Towner) și că „Pavel îl descrie pe episcop în mod constant ca bărbat” (Wright). Cel puțin în acest text, slujba de prezbiter nu este neutră din punctul de vedere al sexului.

Dar această afirmație nu se bazează pe o cercetare bună.

Citatul lui Philip Towner provine din comentariul lui Towner la epistolele către Timotei și Tit. Face parte din discuția sa despre sensul expresiei *mias gunaikos andra*. Wilson nu a redat corect ceea ce scrie Towner. Towner nu scrie că cerințele îl prezintă pe episcop ca soț și tată. Ceea ce scrie el de fapt este că „presupunerea casnică ale codului ... îl prezintă pe episcop ca soț și tată” (sublinierea ne aparține). Astfel ne aflăm din nou la argumentul presupunerii, în care nu suntem de acord nici cu Wilson, nici cu Towner, dar care în orice caz nu duce nicăieri, pentru că o presupunere nu este o condiție.

Felul în care Wilson prezintă semnificația comentariului lui Tom Wright este, după părerea noastră, și mai înșelător. Citatul provine din cartea devoțională a lui Wright despre epistolele pastorale, din seria Pavel pentru toți. Wilson prezintă comentariul lui Wright ca și cum ar sprijini ideea că „slujba de prezbiter nu este neutră din punctul de vedere al sexului”, ci rezervată exclusiv bărbaților. Aceasta este exact opusul felului în care vede Wright lucrurile. Iată ce spune Wright:

Pavel îl descrie pe episcop în mod constant ca bărbat. Când citesc restul Noului Testament, cred că acest lucru se datorează mai degrabă faptului că gramatica greacă se referă de obicei la ambele sexe împreună și faptului că, în perioada timpurie a Bisericii, conducătorii celor mai multe biserici erau probabil bărbați. Eu nu înțeleg acest lucru în sensul că le-ar exclude pe femei de la această slujbă și chemare deosebită.

Pe baza cunoașterii sale de specialitate a limbii grecești din secolul întâi, egalitarul Wright, la fel ca și complementariștii Moo și Schreiner, nu vede în lista de cerințe a lui Pavel o excludere a femeilor.

Unde ajungem deci cu cele șapte motive ale lui Wilson de a interpreta lista lui Pavel în așa fel încât ea să le excludă pe femei de la slujba de prezbiter? Niciunul dintre ele nu este temeinic. În acest punct, Moo, Schreiner și Wright au dreptate, iar Wilson se înșală.

Adevărata complementaritate

Am examinat acum teza centrală a lui Wilson: în fiecare etapă a istoriei biblice, bărbații sunt cei care au sarcina de a păzi și de a ocroti poporul lui Dumnezeu. Am constatat că ea este greșită în privința istoriei biblice, că este în contradicție cu teologia biblică și că nu este coerentă în exegeza ei biblică. Articolul lui Wilson nu reușește să ofere o temelie biblică pentru complementarism.

Realitatea poziției lui Wilson este că ea distruge frumoasa deosebire dintre bărbați și femei. Face acest lucru pentru că neagă complementaritatea biblică deplină a bărbaților și femeilor, care sunt creați după chipul lui Dumnezeu. În timp ce pe bărbați nu îi îngreșează, pe femei le îngreșează într-un fel pe care Dumnezeu nu l-a intenționat. Ea blochează contribuția femeilor la conducerea bisericii.

Astfel biserica este lipsită de darurile și resursele pe care i le-a dăruit Dumnezeu. Wayne Grudem, el însuși complementar, a spus pe bună dreptate:

*Dumnezeu le-a dat femeilor multă pricepere și înțelepciune ... și ... toți conducătorii bisericii care nu folosesc înțelepciunea femeilor se poartă cu adevărat nechibzuit.*³²

Dar în articolul lui Wilson mai sunt și alte lucruri greșite.

Accentuarea exagerată a deosebirii dintre sexe

Așa cum înțelege Wilson istoria biblică, femeile slujesc în ea numai ca femei, într-un fel care îi completează pe bărbați. El enumeră aproximativ 26 de exemple și spune:

În fiecare dintre aceste cazuri, femeile respective slujesc poporului lui Dumnezeu în mod specific ca femei.

El explică:

Forța acestor exemple stă în faptul că femeile pot face tot felul de lucruri pe care bărbații nu le pot face sau nu le fac, și invers.

Acest lucru este ușor de înțeles într-un caz precum cel al Mariei, mama lui Isus. Numai o femeie poate fi mamă. Dar multe dintre celelalte exemple ale lui pot fi numite liniștit ciudate. De exemplu:

- Debora conduce Israelul; dar și un bărbat ar putea conduce Israelul, și mulți au făcut-o.
- Ana și Maria compun psalmi și cântări care apar în Sfânta Scriptură, dar la fel și David și Asaf.
- Hulda și fiicele lui Filip prorocesc; dar și mulți bărbați fac lucrul acesta.
- Hloe conduce o biserică, dar la fel fac și bărbații.
- Lidia conduce o afacere; dar și un bărbat poate conduce o afacere, și mulți o fac.
- Evodia și Sintihe sunt împreună-lucrătoare cu Pavel în Evanghelie; dar la fel sunt și mulți bărbați - Pavel folosește același termen grecesc (sunergos) ca să îi descrie pe Timotei, Apolo, Silvan (Sila) și Tit.
- Iunia este apostol, dar la fel sunt și mulți bărbați.

A conduce Israelul, a compune cântări, a proroci, a conduce o biserică, a conduce o întreprindere, a lucra împreună la Evanghelie și a lucra ca apostol nu sunt sarcini legate de sex, așa cum sunt cele ale unui tată sau ale unei mame.

Wilson este atât de stăpânit de ideea sa de a considera toate activitățile omenești ca fiind diferențiate după sex, încât citește și aplică greșit 1 Timotei 5:1-2.

Pavel îl sfătuiește pe Timotei: „Nu mostra cu asprime pe un bărbat în vârstă, ci sfătuiește-l ca pe un tată; pe cei tineri, ca pe niște frați; pe femeile în vârstă, ca pe niște mame; pe cele tinere, ca pe niște surori, cu toată curăția.” (ESV) Wilson recunoaște că acest sfat are drept context „relațiile cu oamenii din familia lui Dumnezeu”. Dar el consideră că acest lucru este valabil și „la locul de muncă” și ne

sfătuiește să îi tratăm pe colegii noștri de muncă în mod expres ca pe niște tați, mame, surori sau frați, și nu ca pe niște „entități neutre din punctul de vedere al sexului sau ca pe niște lucrători omogeni, fără sex”.

Juristele sau cercetătoarele ar găsi ciudat ca un jurist sau un cercetător creștin să se poarte cu ele la locul de muncă în primul rând ca față de o mamă sau o soră, și nu în primul rând ca față de o colegă, al cărei sex are pentru munca ei (cel mult) o importanță mică. Wilson pare să fi uitat propriul lui îndemn de mai înainte, pe care îl deduce din Geneza 1:27:

Bărbații și femeile poartă împreună chipul lui Dumnezeu, iar identitatea noastră este definită mult mai profund de faptul că suntem oameni decât de sexul nostru. Suntem în primul rând oameni și abia în al doilea rând bărbați sau femei ...

Acest îndemn restabilește echilibrul corect. O femeie aflată într-o funcție de conducere sau o angajată slujește în primul rând ca persoană de conducere sau ca angajată și abia în al doilea rând ca femeie. Ca femeie, ea aduce poate o combinație de însușiri și perspective care se deosebesc de cele ale unui bărbat. Acesta este, ce-i drept, un avantaj al complementarității, dar nu trăsătura principală a conducerii sau a muncii ei.³³

Concluzie

În complementarism există mulți învățători talentați ai Bibliei, care de obicei se poartă cu grijă cu Cuvântul lui Dumnezeu. Dar când se gândesc la bărbați și femei, aceasta pare să producă o ceață care le tulbură lectura și gândirea.³⁴

Wilson încheie cu observația că biserica ar trebui privită ca o familie. Suntem de acord cu el, dar el pornește în mod greșit de la ideea că aceasta ar fi o justificare pentru limitarea conducerii la bărbați:

*A nega că femeile [sic] pot fi prezbiteri sună ca și cum ai nega că femeile pot fi președinți ai consiliului de administrație, dar seamănă mai degrabă cu a nega că femeile pot fi tați și bărbații pot fi mame.*³⁵

Cu tot respectul pentru fratele nostru, aceasta este confuz și nebiblic.

Este confuz, pentru că se opune scopului propriu-zis al complementarității. Wilson însuși spune:

În creștinism, bărbatul și femeia poartă împreună chipul lui Dumnezeu, iar nici bărbatul, nici femeia nu sunt în stare să îl exprime pe deplin fără celălalt.

Bărbații și femeile sunt la fel (oameni creați după chipul lui Dumnezeu) și totodată se deosebesc unii de alții (creați ca bărbat și femeie). În măsura în care sunt la fel, atât bărbații, cât și femeile pot arăta un caracter bun și pot avea calități de conducere spirituală. În măsura în care sunt diferiți, ei pot aduce contribuții diferite la conducere. Deși Isus însuși era chipul desăvârșit al lui Dumnezeu, conducătorii bisericii nu sunt Isus. În practică, deplina desfășurare a chipului lui Dumnezeu prin conducătorii bisericii este înlesnită atunci când aceștia sunt și bărbați, și femei. Frumoasa deosebire se vede în conducerea împărtășită.³⁶

Este nebiblic, pentru că Sfânta Scriptură nu folosește nicăieri „tați” ca metaforă pentru prezbiterii bisericilor sau ca descriere a lor. Metafora biblică a bisericii ca familie nu înfățișează un pastor pământesc oarecare drept cap al familiei, ci pe Dumnezeu ca Tată și pe poporul lui Dumnezeu ca pe

copiii Lui (Ioan 1:12-13), cu Isus ca întâiul născut și cu credincioșii ca frații și surorile Lui (Romani 8:29; Evrei 1:5-6; 2:10-11). Conducătorii noștri sunt frații și surorile noastre mai mari în Hristos. Credincioșii sunt familia lui Dumnezeu, nu familia prezbiterilor.

Trebuie să subliniem încă o dată că a crede că atât femeile, cât și bărbații sunt în stare să slujească și să conducă nu înseamnă că femeile și bărbații sunt cu totul interschimbabili și fără deosebiri. A crede că amândoi pot conduce nu este o alunecare în ideologiile seculare despre identitatea de gen. În această privință suntem de acord cu multe dintre lucrurile pe care Wilson le spune în prima parte a articolului său despre deosebirile din creație; dezvoltarea din partea a doua, aceea de a face o deosebire absolută în privința potrivirii pentru slujba de prezbiter, este greșită, așa cum am arătat.

Complementarismul care falsifică frumoasa deosebire continuă să facă rău și să îngreșască multe biserici și mulți credincioși. Nu este biblic. Nu este necesar. Este o tragedie. Lăsați ceața să se risipească. A sosit vremea să o lăsăm în urmă.

Autorii:

Andrew Bartlett QC, autorul cărții *Men and Women in Christ: Fresh Light from the Biblical Texts* (IVP, 2019).

Dr. Ian Paul, autor independent, teolog și blogger, Associate Minister la St. Nic's Church, Nottingham, Marea Britanie, profesor invitat la St. Hild College, Sheffield, Marea Britanie, fost decan de studii și lector de Noul Testament la St. John's College, Nottingham, Marea Britanie.

Critica este susținută de:

Katia Adams, pastor principal al The Table Boston Church, SUA, autoarea cărții *Equal: What the Bible Says about Women, Men and Authority* (David Cook, 2020).

Simon Benham, pastor principal al bisericii Kerith, Marea Britanie.

Terran Williams, autorul cărții *How God Sees Women: The End of Patriarchy* (Cum vede Dumnezeu femeile: Sfârșitul patriarhatului) (Spiritual Bakery, 2022), pastor al Signal Church, Cape Town, Africa de Sud.

Original: Ian Paul și Andrew Bartlett, „Spoiling the Beautiful Difference”, psephizo.com, 24 iunie 2022, <https://www.psephizo.com/biblical-studies/spoiling-the-beautiful-difference/>

Note

1. Complementarismul este un sistem de interpretare a Bibliei care a fost dezvoltat în SUA în anii 1970 și 1980. El a introdus în interpretarea biblică conceptul sociologic al „rolurilor” masculine și feminine, ca să susțină o conducere exclusiv masculină în familie și în biserică. Se deosebește de cele mai multe concepții reformate istorice prin faptul că nu cere în mod unitar o conducere exclusiv masculină și în societatea mai largă.
2. Denny Burk, „O stație intermediară spre egalitarism: un comentariu la *Recovering from Biblical Manhood & Womanhood* a lui Aimee Byrd”, 7 iulie 2020. Accesibil la <https://equip.sbts.edu/article/way-station-egalitarianism-review-essay-aimee-byrds-recovering-biblical-manhood-womanhood/>
3. El își spune povestea și explică Sfânta Scriptură în Terran Williams, *How God Sees Women: The End of Patriarchy* (Spiritual Bakery, 2022) (disponibilă la www.terranwilliams.com sau pe Amazon).
4. Vezi o recenzie pozitivă a tezei sale de doctorat publicate aici: <https://www.psephizo.com/biblical-studies/does-god-discipline-those-whom-god-loves/> și un interviu cu el despre excelenta sa carte *God of All Things* aici: <https://www.psephizo.com/reviews/what-can-the-material-world-teach-us-about-god/>.

5. Publicat pe site-ul său Think Theology la 20 noiembrie 2020:
https://thinktheology.co.uk/blog/article/beautiful_difference_the_complementarity_of_male_and_female A fost publicat din nou, cu mici modificări, pe site-ul Gospel Coalition la 20 mai 2021:
<https://www.thegospelcoalition.org/article/beautiful-complementarity-male-female/>
6. De exemplu, constatarea că bărbații și femeile nu sunt identici și interschimbabili. Vezi prima jumătate, prezentată la <https://www.psephizo.com/gender-2/beautiful-difference-the-complementarity-of-male-and-female/>.
7. Ca să nu depășim cadrul acestui articol, discuția noastră se concentrează asupra conducerii bisericii, și nu asupra familiei. Constatăm că discuția lui Wilson despre căsnicie și familie lasă complet deoparte cel mai lung pasaj din Noul Testament despre căsnicie și despre relațiile personale dintre bărbat și femeie (1 Corinteni 7), singurul loc în care Pavel învață în mod explicit despre autoritate și luarea deciziilor în căsnicie. Acest pasaj este oarecum incomod pentru complementariști, pentru că arată că bărbatul și femeia au aceeași autoritate și că deciziile trebuie luate de comun acord (versetele 4-5). Pentru o prezentare amănunțită, vezi Andrew Bartlett, *Men and Women in Christ: Fresh Light from the Biblical Texts* (IVP, 2019), capitolul 2.
8. Mai multe despre Maria (Miriam), Debora și Hulda și răspunsuri la încercările complementare de a le minimaliza rolul de conducere găsiți în *Men and Women in Christ*, 91-94 (capitolul 5, la „Women's leadership and authority in the Old Testament”).
9. Cei mai mulți interpreți constată că greaca din Faptele apostolilor 18:19-21 este neobișnuită și nu tocmai coerentă; citirea firească este că Priscila și Acila au întemeiat biserica de acolo, dar Luca are grijă să menționeze legătura strânsă a lui Pavel cu originea ei. Vezi Howard Marshall *Acts* (TNTC) 1980, 301; Ben Witherington *Acts of the Apostles* 1998, 557-8.
10. Despre mustrea lui Apolo, unul dintre principalii învățători ai bisericii, de către Priscila, vezi *Men and Women in Christ*, 207, 227 (capitolul 11, la „The nature of the disagreement” și la „3. Authoritative teaching as a special category?”), 240 (capitolul 12, la „The historical context”).
11. Despre apostolia luniei, vezi *Men and Women in Christ*, 299-306 (capitolul 14, la „Women's prominence in the young churches”). În toată istoria Bisericii, până la apariția recentă a complementarismului, lunia a fost privită ca apostol misionar. Poziția ei deosebită explică probabil de ce a fost închisă împreună cu Pavel. În articolul său, Wilson recunoaște pe bună dreptate că lunia a fost apostol.
12. Din cele 54 de versiuni englezești de pe Bible Gateway (situația din mai 2022), numai patru traduc ebraicul שמר prin „a păzi” (guard). Pe lângă acestea, patru traduc prin „a veghea asupra” și una prin „a ocroti”. NIV și ESV redau consensul general („to work it and take care of it”; „to work it and keep it”).
13. Vezi contextul folosirii lui 'ezer în Exodul 18:4; Deuteronomul 33:7, 26, 29; Psalmii 20:2; 33:20; 70:5; 89:19; 115:9-11; 121:1-2; 124:8; 146:5; Osea 13:9; Isaia 30:5; Daniel 11:34. (În unele dintre aceste trimiteri este vorba de faptul că ocrotirea așteptată nu este dată.)
14. Pe lângă aceasta, Wilson spune că Adam este răspunzător pentru căderea în păcat și că toți murim în Adam, și nu în Eva. Dar atât Adam, cât și Eva sunt trași la răspundere de Dumnezeu în Geneza 3. Ca să nu înțelegem greșit Geneza 2-3, trebuie să observăm că autorul folosește cu iscusință dublul sens al lui „Adam” ca individ și „Adam” în sensul de „omenire”. Astfel, de exemplu, în Geneza 3:22-24 este alungat, la suprafață, doar Adam, dar este avută în vedere omenirea. Argumentația lui Pavel din 1 Corinteni 15:22 se bazează pe ideea lui „Adam” ca reprezentant al omenirii.
15. Poate că ea este felul de femeie pe care mama împăratului Lemuel și-o închipuie ca viitoare soție a lui: vezi Proverbe 31:1.
16. Mai multe despre Apocalipsa 21:12-14, vezi Ian Paul, *Revelation* (Tyndale New Testament Commentaries), 349-350.
17. Pentru câteva exemple, vezi Matei 19:28; Marcu 10:30; Luca 20:34-35; 2 Corinteni 5:17; Efeseni 1:21; Tit 2:12; Evrei 6:5. Un studiu scurt, dar cuprinzător, despre această temă și despre semnificația ei se găsește în Ian Paul, *Kingdom, Hope, and the End of the World; living in the now and not yet of eschatology* (Grove Books, Cambridge, 2016).
18. Luca 22:49-51; Matei 5:39, 44; 1 Petru 2:21-23; Romani 12:17-21; 2 Timotei 2:25; Iacov 5:20.
19. Luca 22:38 („Ajunge!”) este fie o mustrare, fie o afirmație că două săbii sunt de ajuns ca să se asigure că drumul lor spre grădina Ghetsimani și șederea lor acolo nu vor fi întrerupte înainte de vreme. În Romani 13:1-4 este explicată funcția stăpânirii, nu cea a bisericii.
20. Wilson însuși a scris la 5 mai 2022: „Isus n-a folosit niciodată violența împotriva oamenilor, nici ca să Se apere pe Sine, nici ca să-i ocrotească pe cei nevinovați. El îi învață pe ucenicii Săi să trăiască la fel, să nu se împotrivescă celui rău și să întoarcă și celălalt obraz (Matei 5; Luca 6). De fiecare dată când un ucenic încearcă sau amenință să folosească violența în cadrul Evangheliei, chiar și când este vorba de apărarea celor nevinovați, Hristos îl mustără (Luca 9 și 22; Ioan 19). Apostolii prezintă în mod regulat suferința lui Isus ca pe un exemplu pe care credincioșii trebuie să-l urmeze (Romani 12;

- Filipeni 2; 1 Petru 2). Lupta noastră nu este cu vrăjmași lumești sau cu arme lumești (Efeseni 6). Creștinii nu biruiesc ucigând, ci murind: prin sângele Mielului, prin cuvântul mărturisirii noastre și prin faptul că nu ne iubim viața chiar până la moarte (Apocalipsa 12)." https://thinktheology.co.uk/blog/article/how_should_christians_think_about_gun_control
21. Ar trebui să observăm și că apariția unei preoții levitice deosebite (masculine) este ea însăși un semn al eșecului lui Israel, căci ea apare abia după ce poporul a fost ademenit la idolatrie prin vițelul de aur (Exodul 32), împotriva căreia se ridică numai leviții (versetele 26-29). Prima intenție a lui Dumnezeu pentru poporul Său era ca toți să fie „o împărăție de preoți” (Exodul 19:6), o viziune care se împlinește acum în Hristos și prin Hristos (Apocalipsa 1:6).
 22. 1 Petru 3:7 face aluzie la acest fapt. Petru vrea să spună că bărbații creștini trebuie să fie plini de considerație față de soțiile lor. Acesta este un exemplu interesant de complementaritate trupească, căci femeile sunt de regulă mai puternice decât bărbații în ce privește rezistența, toleranța la durere și toleranța la frig.
 23. În 1 Corinteni 14:26, cei care aduc o prorocie sau o învățătură pot fi bărbați sau femei, cum vedem în 11:2 – 14:33. Cuvântul pentru „învățătură” este aici *didachē*, care este folosit și pentru învățătura lui Pavel în 1 Corinteni 14:6 și pentru învățătura lui Isus, a apostolilor, a lui Timotei și a prezbiterilor (Matei 7:28; Faptele apostolilor 2:42; 2 Timotei 4:2; Tit 1:9). Cât despre restricția privind vorbirea femeilor în 1 Corinteni 14:34-35, există indicii puternice în manuscrise că aceste două versete sunt o adăugire care nu provine de la Pavel. Cei care le consideră autentice trebuie încă să ofere (a) o explicație cu adevărat probabilă a dovezilor, care să se potrivească cu presupusa lor autenticitate, și (b) o citire mulțumitoare a felului în care se încadrează în context. Vezi *Men and Women in Christ*, capitolele 9 și 10.
 24. Există două liste, în 1 Timotei 3:1-7 și în Tit 1:5-9. Pasajul din 1 Timotei este formulat ceva mai pe larg. Prezentarea noastră generală a listei provine din *Men and Women in Christ*, 318-319 (capitolul 15, la „Do Paul's requirements include or exclude women?”).
 25. Astfel, de exemplu, în Faptele apostolilor 17:34, Damaris (o femeie) se află printre andres (bărbații) cărora li se adresează Pavel (17:22) și care răspund la mesajul lui Pavel. O discuție amănunțită se găsește în *Men and Women in Christ*, 319-323 (capitolul 15, la „Do Paul's requirements include or exclude women?”). Uzul ebraic este asemănător. Porunca „Să nu poftesci nevasta aproapelui tău” (Exodul 20:17) nu îi permite unei femei să-l poftască pe bărbatul vecinei ei.
 26. Douglas Moo, 'The Interpretation of 1 Timothy 2:11-15: A Rejoinder'. (1981) *TrinJ* 2, serie nouă: 198-222, 211; Tom Schreiner, 'Philip Payne on Familiar Ground: A Review of Philip B Payne, *Man and Woman, One in Christ*' (2010) *JBW* 15, nr. 1: 33-46, 35.
 27. *Recovering Biblical Manhood and Womanhood: A Response to Evangelical Feminism*, 56.
 28. Proverbe 1:8; Faptele apostolilor 16:40; 1 Corinteni 1:11; Coloseni 4:15; 1 Timotei 5:14; 2 Timotei 1:5; 3:14-15.
 29. Pentru mai multe despre 1 Timotei 2, vezi *Men and Women in Christ*, capitolele 11-13 și anexele 3-6; și *How God Sees Women*, capitolul 7.
 30. Fiindcă lista cerințelor este mai degrabă orientativă decât prescriptivă, nu există nicio contradicție între 1 Timotei 3:2 („în stare să învețe pe alții”) și 5:17 (doar unii prezbiteri predică și învață pe alții). Observați, de asemenea, că, invers, o persoană înzestrată poate învăța pe alții fără să fie prezbiter (1 Corinteni 14:26; Coloseni 3:16).
 31. Mai multe detalii și propuneri de interpretare găsiți în *Men and Women in Christ*, 325-326 (capitolul 15, la „Do Paul's requirements include or exclude women?”), și în *How God Sees Women*, Appendix 5, 339-341.
 32. *Systematic Theology: An Introduction to Biblical Doctrine* (1994), 944.
 33. Când ne gândim la efectele practice ale diferențierii sexuale în societate, este util să ne amintim că cele mai multe deosebiri dintre sexe sunt mai mici decât deosebirile dintre oameni luați fiecare în parte. Cei mai rapizi alergători bărbați sunt mai rapizi decât cele mai rapide alergătoare, dar o sprinterită aleargă mai repede decât un teolog bărbat.
 34. Pentru alte câteva exemple ale acestui fenomen, vezi scurtul răspuns al lui Andrew Bartlett la câteva recenzii ciudate ale cărții sale, în 'Complementarianism and a listening problem?', publicat pe *Word from the Bird* la 11 martie 2022, <https://michaelfbird.substack.com/p/complementarianism-and-a-listening?s=r>. (Dar vă rugăm să nu interpretați prea mult în ceea ce vrem să spunem. Am întâlnit și cazuri în care un angajament ideologic partizan pentru egalitarism a avut un efect asemănător.)
 35. Din punct de vedere istoric, teologii care considerau că numai bărbații pot conduce au aplicat consecvent această limitare întregii societăți, și nu în mod selectiv conducerii bisericii. Vezi <https://www.psephizo.com/biblical-studies/the-historic-reading-of-1-tim-2/>
 36. Trebuie să observăm aici că aceasta nu înseamnă că femeile și bărbații ar trebui să fie în număr egal conducători, învățători sau vorbitori la conferințe, ci doar că nu există nicio justificare biblică pentru o interdicție absolută a femeilor în funcții de conducere. O discuție a acestei teme găsiți la <https://www.psephizo.com/gender-2/should-women-be-on-platforms/> și în articolele următoare.